

Адабиёт севгиси юрагимга сут билан сингган бўлса керак, шу туйғу бир пайтлар адашиб кириб колганим ва бир йил ўқиганим Политехника институтидан хужжатларимни олдириб, ТошДУнинг филология бўлимига топширтирган. Ха, техникадан кўра адабиётни яхши кўрардим, лекин шу адабиётнинг бир каноти бўлган шеърни (ўқирдим-у) ёдлашга келганда хафсаласизлик килардим. Биринчи боскичда дарсларни бошлаганимизданок устоз Умарали Норматов ўзининг такрори йўк завклари ва шавклари билан биз талабалар ўзимизча адабиётга севги деб юрган ялков туйғуларимизни, ёнолмай тутункираган хисларимизни кўзгаб, алангалатиб юборди. Лекин шунда ҳам, тан олишим керак, шеърни севишда ва севиб шеър ўқишларда мен бошкалардан анча орқада эдим. Талаба курсдошларим ўтиришларда, пахта далаларида мушоиралар, бахри байтлар килишса, мен мактаб дарсликларидан ёдлаб олганим айрим мисраларни такрорлаб зўрга кутулиб кетардим. Уларга караб ҳам хавас килардим, ҳам ичимдан ўксинардим – адабиётни шуларчалик яхши кўрмайманми, деб ўзимдан хавотирланардим.

Бахтимга бу холат узокка чўзилмади. Иккинчи боскичдами ўқиб юрганимизда бир гуруҳ ёш шоирларнинг илк китоблари чоп этилди. Кечагача адабиётчи талабаларнинг бахслари, талашиб-тортишишлари боиси бўлган Эркин Воҳидов, Рауф Парфи, Абдулла Орипов номлари каторига энди бу жажжи китобчаларнинг муаллифлари Шавкат Рахмон, Усмон Азим ва яна бир неча шоир акаларимизнинг исмлари ҳам кўшила бошлади.

Булардан кўлимга биринчи бўлиб Шавкат Рахмоннинг “Рангин лахзалар” китоби тушди ва... шу қадар шўнгибман, битта шеъринимас, иккита шеъринимас, тўласича бутун китобни ёдлаб чиқдим! Кейин яна бир шоир акамизнинг, ундан кейин Усмон Азимнинг китобларини ҳам битта шеърини кўймай ёдлаб олдим. Шундай килиб, юрагимнинг кат-катида бекиниб ётган шеърни севиш ва англаш сандикчаси очилиб кетди гўё . Шавкат Рахмоннинг истарали у илк китоби “Ватан” тўртлиги билан бошланарди:
Жойлашгансан шунчалар чукур...
Ўз тубига яширган юрак.
Сенга етиб бормаклик учун
Узун умрим етмаса керак.

Бир ўқишимдаёк эсимда колди. Нимаси мени ўзига тортди, нимаси юрагимга тегиб кетди – у пайтлар тузукли тушунтириб беролмасидим ҳам. Содда сўзлар, туркона оханг. Хозирги ёшлар мендаги бу хиссий қабул сабабларини унча англаб етмаслиги мумкин. Чунки у пайтлар ватан хақида канака шеърлар ёзилгани ва ўқилгани кўпларига коронги. Ватан кўпинча юзаларда бўларди, ватанни севиш ҳам юкорилардан талаб этилгани учун ўша юкориларга ёкадиган тарзда севилар ва баён килинар эди. Шавкат Рахмоннинг Ватани эса жуда чуқурларда (бунинг устига, одамни ўйлантирадиган уч... нуктаси билан) жойлашган. Ернинг эмас, денгизларнинг эмас, юракнинг чуқурларида. У кўз-кўз килинмайди, уни “юрак ўз тубига яширган”. Ёмон кўзлардан, ёмон ниятлардан ва... сохта мухаббатлару сохта сифатлардан асраган. Ахир, сохта мухаббат изхорлари уни хўрлаши мумкин, у бундай юзакиликлардан баланд туради. Чуқурликларда юксаклик хос унга! Унга хатто севги изхор килинмайди. Минбарларни эгаллаб, кўкракларга муштлаб у ҳақда жар солинмайди. У юракларда бўлади, унга боглик туйгулар томирларда оқади. У согиниб изланади, ахтарилади. Айникса, мустамлака шароитида. Айникса, халкнинг эрки ўз кўлида бўлмаганида... Уни чинакам севган киши уни топиш ва англаб етиш учун кийин сафарга (“Ох, вой, мунча йўл огир...”) отланади. У шунчалар чуқурларда жойлашгани, юрак уни шунчалар тубига яширганидан “унга етиб бормаклик учун узун умр етмас”лиги ҳам мумкин...

Бугун Шавкат ака орамизда йўк. Яратганнинг хикмати билан у кирк олти ёшида, умрининг айни куч-гайратга тўлик палласида илохий раҳматга ковушди. Бугун энди биз орқада колганлар бу инсоннинг тугал умрига ва тугал ижодига ялпи кўз ташласак, яхлит хулосалар чиқарсак бўлади. Шу нуктадан боқилса, менинг назаримда, Шавкат Рахмон бутун ижоди билан, бутун ўй-хаёлию кайгулари, дардлари билан шу Ватан сари – муштдеккина юраги туб-тубига яширган, ўзигина танийдиган, суйган ва согинган ана шу сирли макон сари юрди, талпинди. Бир пайтлар ширин орзулар огушида “Сенга етиб бормаклик учун Узун умрим етмаса керак”, деб чамалаган йигирма беш яшарлик ёш шоир тақдирнинг буюк ёзуғи ила, кирк олти ёшида, огир касалга чалиниб, ўлим билан олишиб ётган паллаларида битилган (балки) охириги шеърида ортида қолаётган оламга “Абадият оралаб Ўшга (“Ватанга” деб ўқинг. – Н.М.Р.) қачон етамиз?” деб савол қўйди!

Айт, эй хаста булбулим,

Ўшга қачон етамиз?

Яшил боглар саргарди,

Магиз бўлди гужумлар.

Ох, вой, мунча йўл огир,

Булбулим...

Улкан соат ўртасида

Мадорим йўк юрмоқка,

Кашкирлар даврасида

Судраламан турмоқка.

Шунда қолиб кетсам гар

нетамиз?

Абадият оралаб

Ўшга қачон етамиз?

Корли тоғлар бағрида

Бегим – Ўшим кўринди,

Султон – Ўшим кўринди...

“Эй хаста булбулим...” деркан, Шавкат Рахмон юракни – ўзи ардоклаб, умр бўйи суйиб-согиниб яшаган Ватанни “ўз тубига яширган юрак”ни назарда тутди. Ва: “Эй юрагим – эй хаста булбулим, бу ахволда Ватанга қачон етамиз?!” дейди. Ватанни ахтариб йўлга чиқаётганида шоир “Сенга етиб бормаклик учун Узун умрим етмаса керак” деб тусмоллаган эди, аммо бу тусмоли тагида қачондир бир кун Ватанга етишиш илинжи ҳам бор эди, умидворлик бор эди, лекин шоирнинг юрагига яширинган Ватан чинданам жуда-жуда чуқурликларда экан, афсус, унга етиб боришга Шавкат Рахмоннинг тақдирда белгиланган умри етмади. Ва хаста шоир касалхона тўшагида, ўзидан тобора устун келаётган ўлим билан олишиб ётаркан (“Менинг ҳар кадамим муқаддас, менинг ҳар кадамим ўлимга қарши”), қиска умри ичида у сирли, у маҳрам Ватан сари қилган бу оғир йўлчилигининг сўнгини энди армон ила “абодият оралари”га ҳавола қилди. “Шунда қолиб кетсам гар нетамиз? Абодият оралаб Ўшга қачон етамиз?” дея... сўник нигоҳини сўнг бор (хаёлан) узокдаги “қорли тоғлар бағри”га йўллади...

Шоир бир умр талпинган у Ватан қандай ватан эди? Унинг ўхшаши, чеки-чегараси борми ўзи? Қаерда бошланиб қаерда тугарди у Ватан? Тугармиди? Излаган топадиган нарсами У? Ватанни топдим деган борми бу дунёда? Қанча йил яшаш керак Уни топиш учун? Ватаннинг нималигини билган борми?

Шавкат Рахмон йўлчи шоир эди. Отамиз Одам (алайхиссалом) бошлаб берган ва ҳар бир Одам боласи тугилганида кесиладиган киндигидан узаниб то абодиятлар қаърига улашиб кетадиган у олис йўлга – Ватанга элтадиган йўлга тушган шоир эди. Илк (“Рангин лахзалар”) китобининг биринчи шеърини охириги (“Сайланма”) китобининг охириги шеърига боғлаб турган нарса мана шу йўлчиликдир. Қолган барча шеърлари ҳам, айримлари тўғридан-тўғри, айримлари айланма сўқмоқлар билан мана шу йўлчиликка қандайдир микдорда ва шаклда боғлангандир. Уларни Ватан сари чиқилган йўлда шоирнинг кўрган-кечирганлари, кузатувлари, такрорланмас манзаралар, йўлдош туйғулари, кутилмаган кечинмалари... деса бўлади.

Масалан, мундай қараганда оддий бир манзара қизгиси бўлиб туюладиган мана бу шеърини ўқиб кўринг. Шунчаки эмас, тингислаб, манзаранинг пайтига ва ҳолатига диққат қилиб, шоирнинг йўлчилиги киррасидан боқиб ўқинг-а:

Кимдир от етаклаб ўтар азонда,
узилар кўчанинг сахарги туши.

Тўсатдан от кишнаб юборган онда
шошилиб эшикни очди бир киши.

Тонгда от етаклаб ўтиб борар ким,
коп-қора оловдай ловиллар ёллар.

Кампирлар аланглаб қулоқ солди жим,
бир сесканиб кетди нуруний чоллар.

Бомдодга азон айтилар махали (“азонда”!), яъни, тонг қоронгулигида (“коп-қора оловдай ловиллар ёллар”!)... хали кўплар сахарги тушини кўриб ётган палла... кимдир от етаклаб ўтиб қолади... Албатта, ким от етаклаб ўтаётгани маълум эмас, кимлигининг ахамияти ҳам йўқ, муҳими етаклаб ўтилган ва жасорат тимсоли бўлмиш отнинг ўзи ва от туёқларининг хайбатли дупури... Кўчанинг сахарги туши узилишига ҳам жасоратли отнинг хайбатли шу дупур-дупури сабаб...

Аммо чиндан ҳам шу дупур-дупурми сабаб? Дупур-дупур нима ўзи? Оддий бир шовкин, ҳолос. Шовкиндан кўчанинг уйғониб кетиши жуда жўн бир воқелик, ҳатто шеърга кўчиришга арзимайдиган воқеликдир. Демак, бу ерда бошқа нарса бор. От туёқларининг

дупур-дупури бир пайтлар йўкотилган (шоир ич-ичидан кўмсайдиган, жуда кўп шеърларида кўнгли тусаган) жасоратдан дарак берувчи сирли товушлар ўларок, сахарги тушини кўриб ётган кўчанинг ўзинигина эмас, бу кўча ахли юракларида қачонлардан бери ухлаб ётган эски хотираларни ҳам кўшиб уйғотиб юборди! Худди шунинг учун ҳам, айникса “тўсатдан от кишнаб юборган онда” бир киши шошилиб эшикни очди...

Бу киши ким ва у нега эшикни шошилиб (!) очди? От дупури ва кишноги унга нималарни эслатди? Нималар уйғонди унинг юрагида? Ўтган аср етмишинчи йилларининг (шеър ўша пайтлари ёзилган. – Н.М.Р.) кампирларини бу манзарага “аланглатиб жим кулок солдирган” нарса нима? Ўтган аср етмишинчи йилларининг чолларини “бир сескантириб юборган” нарса нима? Бу чол-кампирлар хар бири етмишлардан ошган, балки саксонларга етгандир, улар қайси замоннинг одамлари эди ва от дупури билан кишноги уларга нималарни эслатди?! Айтганча, шеърнинг илк сарлавхаси “Олис хотира” бўлганини хисобга олсак, масала ойдинлашади...

Албатта, кичкинагина юракка сиккан улкандан-улкан Ватаннинг замонлар ичидаги бир парча кора тарихидан хабари бор кишилар мундай карашда оддий ва жўн бир манзара чизгиси бўлган бу ҳолатни юрак-юракдан бошқача ва теран хис этишади. Балки “коп-кора деворга суяниб, ёп-ёруг хаёллар суриб” юрган айрим орзуманд кишилар, ёруг кунлар келиб колдимикан, деган ўйда шоша-пиша эшикларини очиб кўчага карагандир .

Ёки, масалан:

“Кўзингизни очинг, кўркманг,
зиёдан камашсин, огрисин, майли,
майлига яшамак бўлсин кийинрок,
очиклиги туфайли”,

сатрларининг Шавкат Рахмон ижоди ўзак масаласига – Ватан мавзуига боғлиқ жойи йўқми? Бор! Бор бўлганидаям тўғридан-тўғри боғланади. Ахир, Ватан сари факат очик кўз билан борилади! Ватанни факат кўзи очикларгина танийди! Чинакам ватанпарвар кўзини йирикрок очади, майлига очиклиги туфайли яшаши кийинрок бўлсин, майлига кўзлари камашсин ва ё огрисин...

Шавкат Рахмон ижодида бу фикрларимизга далиллар яна кўплаб топилади, лекин... мен нима қилмокчи эдим ўзи? Шавкат ака хақидаги хотираларимни титкилаб, у кишини шахс сифатида, бир инсон сифатида қандай танишимни ёзмокчи эмасмидим?

Шавкат аканинг илк китоби мени шеърга қандай шавклантирганини айтдим. “Яшамогим зарур хар дакикани, газаб билан, севги билан тўлдириб, дунёдаги барча кора нарсани ёруг лахзаларда ўлдириб. Тоқим бош кўтариб қарай қуёшга, тоқим кўзларимда ёнсин хақиқат, тоқим тош мисоли тегмасин бошга мен яшай олмаган хар бир дакика”; “...кийнанг, ўз холига қўйманг юракни, яшамаслик учун юраксиз”; “Йиқилмак, тўхтамак мумкинмас, қаерга бўлса ҳам юрганим яхши”; “Йиқилма, ўзингни ушлагин, отсинлар жаҳолат тошини, лабингни каттиқрок тишлагин, кўрсатма кўзларинг ёшини”; “Бу сўзни бир умр айтмай яшадим, хар шодлик келганда юрдим секинрок. Гам сўзин элимдан аввалрок айтдим, бахт сўзин айтаман элдан кейинрок”... қаби яна кўп-кўп сатрлари кўнглимнинг қай бир бурчакларига ўрнашиб олиб, сира тинчлик бермаганларини соатлаб гапириб беришим, бунақа мисолларни кетма-кет ўртага қўйишим мумкин. Лекин, қарасам, бунинг учун шоирнинг ҳамма шеърини қарийб бирбошдан кўчириб ёзишимга тўғри келаркан. Яхшиси, у шеърларни хар ким ўзи ўқисин, ўзи завқлансин, хар ким ўзи учун Шавкат Рахмонни ўзи кашф этсин.

Мен вақтида ўзимнинг шавкатрахмонимни кашф этганман ва бу яхши одамни, яхши

шоирни бир умрга севиб колганман. Менинг шавкатрахмоним кандай одам эди? Бир пайтлар илк китобчасини тўлигича ёдлаб ўкиб юрганларимда хали келажакда бу шеърларнинг эгаси билан танишимни, танишиш не, ака-укадай бўлиб кетишимни хаёлимга ҳам келтирмаганман, албатта. Яқинлашиб кетганимиздан кейин эса, бу ажойиб инсон билан минг йилдан бери кадрдон бўлиб келгандай эдим.

Шавкат Рахмон самимий киши эди. Камгап, босик, камтар... Лекин бу камгап, босик ва камтарлиги юрагидаги жасорат ва тўгрисўзликни тўсмасди, аксинча, бу макталган хислатлар ичда яшнаб ётган гўзал хислатларининг ташдаги бир ифодаси эди. Яъни, Шавкат ака ичи билан таши бир, ичи ташига, таши ичига терс иш қилмайдиган БУТУН ОДАМлардан эди. Кўзларидаги, карашларидаги мунгни, товушидаги бир оз синикликни эътикодга айланган махрам туйгуларини ўз замонида очик айта олмаганидан, ичга яширишга, пардалар билан ўрашга мажбур бўлганидан деб биламан.

Хатто мустамлакага, ҳаксизликларга, зулмга исёни ҳам сокин эди Шавкат Рахмоннинг. Ўзи таърифида (“Автопортрет” шеърида) шоир бундай дейди:

Энг бахтиёр лахзаларда ҳам
унинг сокин исёни сўнмас.

Тугилмаган шунчаки асло,
у ҳеч қачон шунчаки ўлмас.

“Сокин исён”... Бу икки сўз аслида бир қозонда қайнамайди – сокинлик исённи, исён сокинликни инкор этади. Ҳеч ҳам қовушмайди улар гўё. Лекин Шавкат акани шахсан таниган, яқиндан билганлар бу икки терс ҳолат унинг Шахсиятида ниҳоятда муносиб равишда қовушганини, бир-бири билан роса чиқишганини кўради. Шоирнинг бу сокин исёни қайгули ёки қазабга минилган онлардагина эмас, балки “энг бахтиёр лахзаларда ҳам” сўнмайди. Чунки унинг туйгулари юзада эмас.

Умуман олганда, юзакилик – ҳакни сўйлашда, Ватанни севишда, инсонга меҳрда, тарихни тушунишда, хатто шеърий тимсолларида ҳам юзакилик Шавкат Рахмоннинг биринчи рақамли душманидир. Минбар шоири бўлмаганининг сабабларидан бирини шунда кўраман. Ўзи фитратан ўйчан, босик бўлгани учун унинг туйгулари ичга қараб ўсган. Хатто исённи ҳам сокинлаштирадиган даражада ич-ичга қараб юксалган! Масалан, “Фикр” шеърида шоир ўзини тинчоқар дарёга ўхшатади:

Дарёга айландим

ўйчан дарёга,

рухимда қадимги осойишталик.

Қаъримга беркитдим долгаларимни,

рухимга бўйсунди дунё ишлари.

Дарё долгасиз бўладими?! Йўқ, бўлмайди. Аммо Шавкат Рахмон шаркирок, енгилтак сой эмас, долгаларини қаърига – чуқурликларига беркитган босик-огир, ўйчан дарёдир.

Бўлмаса, феълда ўжар, фикрида, эътиқодида, ҳаракатларида қатъий киши у. “Рухида қадимги осойишталик”ни сақлаган бундай ўйчан дарё бир долгаланмасин! Сокинлик бағридаги долга агар юзага чикса нималар юз бериши ҳаётда кўп кўрилган.

Яна бир шеърида “Умрим кўчкилардай жимжит, шиддатли” деган сатрларни ўқиймиз.

Шиддатини қаърига яширган жимжит кўчки... Унинг шиддати жимжитлигида. Тўғрироғи, жимжитлигининг туб-тубида шиддат яширин. Жимжитлик қосасига сўнғи томчи томиб, бир кўчиб бермасин бу жимжит кўчки!

Булар ҳаммаси Шавкат ақадир, Шавкат Рахмоннинг ич қимлиги ва қўнғил кўзгусидир.

Шавкат Рахмонни умрида кўрмаган киши шеърларидан унинг ички ва ташқи суратини

осонгина чиза олади. Ишонинг, икки томчи сувдай бир хил чикади, гирт ўхшайди, куйиб кўйгандай ўзи бўлади! Мен Шавкат Рахмоннинг шахсиятини ҳам, шеъриятини ҳам шунинг учун яхши кўраман.

Бугунги кўз билан караганда ҳам, агар Шавкат ака тирик бўлганида, ижоди учун ҳеч ким олдида кизармаган бўларди. Болаларини хижолатга кўядиган шеърлар ёзмади у. Чунки у эътиқотида содик турди, замона зайлига юрмади. Тўгри, замонининг айрим экинлари таъсирида ёки яккахукмрон мафкура тўсиқлари боис айрим хақиқатлардан кўплар катори у ҳам узилгани учун шеърларида бир оз фикрий тойилишлар сезилади. Лекин, биринчидан, ундай шеърлар ёки сатрлар жудаям оз; иккинчидан, ўшалар ҳам шеър сифатида ёмон эмас, мазмунида нимадир яхшиликлар бор; учинчидан, у замонни билган, у замонда яшаган одамлар холати хисобга олинса, сал-пал тушунарлидир. Энг муҳими – Шавкат Рахмон бир шахс ўларок ҳам, бир шоир ўларок ҳам ўзига катта йўлни танлашда адашмади, борар манзилни ҳам тўгри белгилади. Йўлдаги таассуротларда майда-чуйда камчиликлар бўлиши табиийдир.

Шавкат ака касалхонада экан, бир гал кўргани борганимизда, унинг тўзимига, рухий тетиклигига койил колдим. Ичимдан ўтганини ўзим биламан: каршимдаги севимли кишим, севимли шоирим тузалмас дардга чалинган, кунлари, ойлари санокли колган эди, аммо у ҳеч нарса бўлмаётгандай, ўлим шарпаси сездирмасдан бошига яқинлашиб келаётганини хис этмаётгандай эди. Жуда чиройли суҳбат бўлди. Хаётдан, адабиётдан, тўгрилик ва эгриликлардан гаплашдик. Холбуки, у кунлар Шавкат ака огир дарддан азоб чекиб, “Осмон тўла хаволар битта менга етмайди”, деб турган кунлар эди. Мен Шавкат аканинг матонатидан таъсирланиб, уни рухан янада тетикликка ундайдиган бир-икки филм келтириб бердим кейинги сафар. Ундан кейинги келганимда эса, ўша филмлар хақида суҳбатлашдик. Фикр-мулохазалашдик.

Орада бирор хафтача тузалгандай бўлди. Оёкка турди. У пайтлар мен “Шарк юлдузи” журналида ишлардим. Бир куни туйқус тахририятга келиб колди. Тўгри бизнинг хонамизга кирди. Огир касалликдан кейин анча-мунча озган, бир оз паришон кўринар эди. Лекин мен Шавкат аканинг касалхонадан чикканини, ўз оёқлари билан юриб келганини кўриб, хурсанд бўлиб кетдим. Бир шоир ўртоғи билан бирга келибди. “Катталарнинг олдига кириб кетди, мен сиз билан гаплашгим келди”, деди. Ва биз то у шоир акамиз катталарнинг олдидан чиккунича узок гаплашиб ўтирдик...

Ёшлигида ёзган бир шеърида “Менинг хар кадамим ўлимга карши” деб эълон қилган Шавкат Рахмон (“ўлимга карши” ифодасини асл маъносида “ўлим сари” деб ҳам тушуниш мумкин. – Н.М.Р.), бир мўмин ўларок, ўлимнинг ҳақ эканини биларди. Такдирга тан бермасдан иложи йўклигини ҳам биларди. Суҳбатимиз руҳида шу нарса сезилди. Биз шу гал бошқача хайрлашдик. Шавкат акани охирги кўрганим ҳам ўша бўлиб колди. Ўлим мусибати одамларни бирлаштиради, унда бошқа ходисаларда учрамайдиган шундай ноёб хусусият бор. Худди шунинг учун ҳам Шавкат ака “Ўлим бирлаштирар бегоналарни” деб бошланувчи бир шеърида:

“...Мана, бегоналар,

бепарволар йўк,

нихоят одамлар биродар – тенгдир.

Ўлимга бош эгдим

кўркканимданмас,

ҳурмат қилганимдан бошимни эгдим”,

деб ёзган эди. У ўлимни эркакчасига карши олди. Чунки бу дунёга у шунчаки

келмаганидек, шунчаки ҳам яшаб ўтмаган эди. Хар ким катори у ҳам бир вазифа билан келди ва шу вазифасини маромига етказиб бажарди. Сўнгра вақтинчага бизларни ташлаб, эрта бир кун ҳаммамиз ҳам борадиган маконга – бу дунёдаги хизматларининг мукофотини олишга кетди. Жисман ўлими эса биз мухлисларини маънавий шахси – шеърлари атрофида бирлаштирди.

Аmmo мен сўзимни бу хазин оханглар билан тугатмокчи эмасман. Сўзнинг сўнгини Шавкат Рахмоннинг ўзига бермокчиман. Ер билан сирлашиб ёзган бир шеъридаги умидбахш сатрлари шоир чиндан ҳам бу дунёда бекорга яшаб ўтмаганини билдиради бизларга:

Тобора яқиндир

жасорат они –

мингта куёши бор гўзал дакика –

менга ҳам бир куни бўлур намоён

кўпга насиб бўлган буюк хакикат.

Мен севган дарёлар шундок колурми,

мени ўйлатган йўл колурми шундок?

Мен суянган тоғлар шундок колурми,

шундок колармикан юракларда доғ?

Ногахон

хаёлим ёришиб кетар,

эслаб келажакнинг улугларини.

Мен сочиб кетаман кўхна багрингга

ўлмас гоёларнинг уругларини.

Нуруллох Мухаммад Рауфхон

2011 йил

феврал - март.